

ایلوپنہ غاتیا

2 میکوپنہ

پت وپول: براہوئی اُلسی شاعری ٹی بی کریم ناز کر مبارک؟
(حمید عزیز آبادی)

3 میکوپنہ

افسانہ: بے زبان

(یوسف عجب)

غزل: افضل مراد

4 میکوپنہ

افسانہ: حاجی زباد

(نور پرکاشی)

5 میکوپنہ

پت وپول: کولونیلزم
(اختر بلوچ - بسیمہ)

6 میکوپنہ

حوالہ: "گیاو" نامون پاشی و مشاعرہ
(ذوالقرنین بلوچ)

7 میکوپنہ

سفر نامہ: ماشکیل اسکان نا حید آک (20)
فیض بسیمگی - - بسیمہ

غزل: میر احمد شاکر

8 میکوپنہ

ناول: دے آ بندرغ آک
(غسان کفانی / پرو فیئر غنوار حیات)

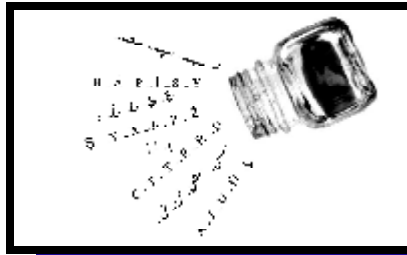
ہفتگی

All About #Brahui

کوئٹہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

تالار

متکن آلوز آتے پٹنگ نا گرج

(شوگل)

براہوئی ادب نا پڑ آلوز آتے پٹنگ نابابت اسہ کوشت اسہ بنا کنگا نے، وخت اس کہ منٹ اس لوز مڈی نابابت اسہ آزموندہ اسے آن ہم تدیک انگ - زبان نابابت ویل دادے کہ مخلوق تینا متکن آحق آلوز آتے گیرام کنگ ۽، تو دا حالیت اٹ پوسکن آلوز آتا بھلو کچ اس اوقا مون آ تننگ نا کوشت تنخین اٹ اوفتے زبان آن پین برکنگ نا سوب متنگ کیک - زبان مستعمل انگا لوز مڈی و ہیئت تون زندہ سانگ کیک - اگر اودے مستعمل انگا لوز مڈی آن وڈ ۽ کچ اسے ٹی پین پوسکن ۽ لوز تنگا تونے پوسکن انگا ک سلرہ نئے متکن انگا - - - ولدان انگا آزموندہ غاتیان مست ہمو زبان ہرائی پوسکن ۽ لوز نا آزموندہ متنگ ۽، ہمولوز آتے زبان نا پاروک آتیا سرکنگ نا میڈیم آتا کچ، کہیل و بود ۽ ہروئی تمک کہ اوق لوز آتے مستعمل کنگ نا وڑاٹ ہم ایریا آخا؟ چا ہندار آک پارہ کہ مستعمل زبان مارکیٹ نا گرج آتا رداٹ جوڑ مرسا بدل مرسا کاہک - او

ہیدکار و شوکار عبدالحمید قلات پرنٹرز پبلیش روڈ کوئٹہ خان شیک کرسا 302
فیور 1 یونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

پت و پول

براہوئی اُلسی شاعری ٹی نبی کریم ﷺ ناذ کر مبارک؟

نن وخت اس براہوئی اُلسی (خلقی) شاعری ناخوڑتی اٹ مطالعہ کینہ یانن تینا اُلسی شاعری تے چنہ تو اوٹی ننے زنداناہر سر حال آشاعری ناوڑک دوبریک، ہراکہ ننا رسم رواج، ٹوٹل بش، روایت، رسم و دود، دود رہیدہ و نفسیات، مذہب، زرگزراں، علاج و جان جوڑی تون اوارنا سوچ اپنا پروڈاٹ آدینک، کسہ گوئد کہ او ہرا زنداناہر حال ء کہ براہوئی اُلسی شاعری ناٹخ اف۔۔۔؟ اگر اسٹخ اس نظر بفک تو اونجی کریم ﷺ ناچن مبارک، اوانسفت و شان یا اوانسیرت مبارک کون انگا سر حال آک ء، ہرانے براہوئی خلقی شاعری ٹی نظر بنگ افس، ولے اللہ پاک ناچن ننے جاگہ جاگہ خواننگ کن دُو بریک۔

اونجی کریم ﷺ ناذ کر مبارک نامفتک نا سوب نا پٹ و پول کن ننے تینا ممکن آرم وروان یا شرک پال آتا خوڑتی اٹ جاج ء بلوئی ء، ڈاکٹر عبدالحمد شہوانی تینا کتاب "روان" اٹ پٹ و پول اسے نادرشانی ء کیلک کہ نواخت اسٹی راج اٹ کس اسے نا اُراٹی چٹا اس ودی مسکہ تو ہرا کوٹھی ٹی کہ چٹا ودی مسکہ ہمو کوٹھی ٹی نیل انارنگ اٹ چارما کنڈ آن کراس نا نشان اس کشارہ تاکہ ودی مروک آچٹا رکھ و باہوٹ اٹی مرے۔ و دا نشان سواسٹیکا نا کس۔ "سواسٹیکا سنسکرت نا لوز اسے، ہرانامنی خوش قسمتی ء، داڑان ہمو نشان مراد ہلنگ، ہرادے ممکن آ آریا و بدھ مت آتا پیر و کاراک دونی کریر" (1)

ہندا شرک و پال یا نثار نا بارواٹ نورمحمد پروانہ پندراڑی تینا اسے مضمون اسٹی نوشتہ کیلک: "بعض خاندانوں میں دفع شرک کی خاطر گھر کی چارپواری کے چاروں طرف نیلے رنگ کے ساتھ (+) جمع کا نشان بنایا جاتا ہے تاکہ زچہ بچہ آسیب وغیرہ کے اثرات سے محفوظ رہیں۔" (2)

دا شرک پال آن دا اندازہ خلنگ مریک کہ براہوئی پاروک آک یا اوقتا زبان تینا

مکتبی و قدامت اٹی اخس کڑمب مرو۔ پُٹ "براہوئی زبان و ادب نا قدامت نا بابت اٹ پین چندی مثال آک ہم قدیم براہوئی ادب اٹ ننے نظر بریرہ۔ دا بابت اٹ اگہ نن پٹ و پول نا پناد ء شاہیت کرساکین تو ننے براہوئی زبان نا اُلسی (خلقی) ادب یا خاص وڑ اٹ شاعری دین اسلام آن مہالو نظر بریک۔ ہندارواٹ ڈاکٹر عبدالرزاق صابر "تالان آرم واریک" (2015) پنی آ کتاب اٹ نوشتہ کیلک:

"براہوئی ترم اٹی اسلام قبول کنگ آن بھاز مُست آن ارے، ولے اینو ہم دم و تعویز کنگ تون اوار (پھڑنگ) نا ہم طریقہ جاری ء اینو ہم پیشن نا پاول مخلوق اٹی دا طریقہ مقبول وراج ارے" (3) ڈاکٹر عبدالرزاق صابر مومن مُستی گڑاس لوز آتا نمونہ ء درشان کرسا نوشتہ کیلک، شیف تروک آہمولوز آک قرآن مجید نا لوز افس، ننے دا پین مذہبی ء کتاب اسے نا لوز آک ء۔۔۔ دا نوشت یا پاروک آ لوز آتے نا مُست اپنا پاولی آ بندرغ آک پارینو۔ اگہ وخت اسٹی کس اس بے ہڑس مسکہ یا گارمولہ مسکہ تے تو اونا کول ء خواننگ کن دالوز آتے پارسا کرینو، اینو ہم جاگہ جاگہ کول کن ہندا لوز آتے پارسا کیہ۔

"آش آش کول کاش۔ پیرپہو سمندرلہو خدا کرے، کرم کرے۔ دم بے

مُست انا متکن آرم دود شرک پال آک ء، ہرا براہوئی زبان نا بھلی و مکتبی ء بھاز (4) جوان پیدوار کنگ اٹ سرسبب نظر بریرہ۔ متنگ کیلک اسے سوب اس دا ہم متنگ مرو ہندا وڑاٹ اگہ کس اسے تیل، دوشہ یا پین زیاری ء جوچک اس ڈنگ خلنگ تو

..... حمید عزیز آبادی

مُست انا متکن آرم دود شرک پال آک ء، ہرا براہوئی زبان نا بھلی و مکتبی ء بھاز (4) جوان پیدوار کنگ اٹ سرسبب نظر بریرہ۔ متنگ کیلک اسے سوب اس دا ہم متنگ مرو

کہ براہوئی اُلسی (خلقی) شاعری ٹی نبی کریم ﷺ ناذ کرے کرے نظر بفک۔ نبی کریم ﷺ ناذ کر مبارک براہوئی اُلسی (خلقی) شاعری ٹی دا خاطر آن گوچک کہ براہوئی مخلوق گیرے آن امپ ولڈاسے نازندان تدا کرینے یا اواسہ پاولی ء زند اسے نا چاگزداٹ زند ء تدیفینے، دا ہم راست ء کہ براہوئی پاروک آ مخلوق اسے قبائلی نظام اسے نا ہم پابند مئے، اودام سال پہ دوازدہ تینا سہارتنو ٹد بولان ومولہ ناکسرتی پندر سا چندی تختی وسوری ء سکسا کرینو، ہنداسفر نا تختی وسوریک یاسفرنا نیام اٹ، قدرتی ندارہ غاک پاولی آ مخلوق نا تب و نفسیات نازی آشر شاغسا کرینو۔ ہندا سوب آن براہوئی اُلسی (خلقی) شاعری ٹی اوقتا زندانا تیوی نظام اودیم ء، ولے نعت انا سر حال آن چپ انت اس کہ اوقتون پیش برسا کرینے او ہمو فتنے شاعری نا سر حال جوڑ کرسا کرینو

دن کہ داکان مہالودا پٹ و پول کنگا کہ براہوئی پاروک آ مخلوق اسے پاولی ء زند اسے آن تدا کرینے او فک دینی علم و گشاد آن اسے کنڈ آتینا اُلسی شاعری تیش

بیرہ تینا زندانا آدینک ء مومن آ اِسُو اگہ او تینا پاولی یعنی امپ و پٹ ناندے تیش تینا شاعری ٹی جاگہ جاگہ اللہ پاک ناچن ء اِسُو، داکان بیدس او فک کسراٹ بیر، ولی یابی بی اسے نادرہ ء خنا تو علاقہ ناز بیرہ تون اوار ہمو ہستی تا ذکر ء ہم تینا شاعری نا سر حال جوڑ کرینو، دنکہ:

ز بیرہ تموک آن سال انا موسم خراسان آکا نہ اینومڑل ننا زبانی آن دانگ ء حاجی حمل نازیارت ء کینہ اینومڑل نناڈاھاڑ آن دانگ ء بیردوپاسی نازیارت ء کینہ اینومڑل ننا بولان آن دانگ ء بی بی نانی نازیارت ء کینہ

(7) راستی دادے کہ او فک انت اس کہ خنانو ہمو جاگہ غانا ذکر ء کرسا کرینو، ولے دینی علم و گشاد نا آسراتی تیان مُر، نا بلد متنگ نا سوب آن نعت مبارک آتا کتی اسے قدرتی ء گپ اسے۔ ہندا بابت اٹ سید علی محمد شاہ ہاشمی تینا پٹ و پولی کتاب "نعت انا سفر" اٹی نوشتہ کیلک:

"براہوئی گو کہ بھاز قدیم و متکن ء زبان اسے، ولے بھاز معاشی و معاشرتی وجوہات ہندن ء کہ براہوئی ادب ایلو زبان تا مقابلہ ٹی لاغر خنگلک اونا وجہ دادے کہ براہوئی عموماً بادہ نشین و مش تیش ریٹنگک ء پاولی ء مخلوق اسے۔" (8) داراستی تیان دا معلوم داری ٹی کمک دُو بریک کہ براہوئی پاروک آک درسرا سے آن پاولی ء زند اسے نا دامون ایونو پیری کرینو۔ دینی علمی گشاد آتے اسے کنڈ آ علمی و دینی ادارہ غاتیان بے چکار تینا پاولی زندا تون ہنداسر در ہمگر گچ مسکو کہ اوفتے پین تین چک خلنگ نا اوارخواہی ہم دُو ہتے۔ دینی باندات آتیان مُر چندی کہ غاک براہوئی پاروک آ مخلوق تون گندوک مسکو، ہرا لطیفہ یا وساہت اسے نا وڑاٹ اینو ہم ننا قدیم ادب ناٹخ خنگرہ۔

6 میکوپنہ غا برجاء

افسانہ

بے زبان

..... یوسف عجب

آسمان آج ہر جوان تفسیس، مُرُمرُنا مش و دامان تھیت ہورہ و گروک آک جوان چیک تگ اٹی سرہ۔ آسمان اٹی چیک تروک آہر گروک پیرہ تلخان نا اُست آہم دسنگ اٹی نُسکہ اتنے کہ او تینا ورنانا انگا نواسہ نالاش انا کاظم آتو لوک ارمان تاشو راسے ٹی مین بلکوس۔

پیرہ تلخان نا نواسہ پیرہ پتینے پاہو توبیس بلکہ اونا مرک اونا لمہ باوہ تون اوار پیرہ تلخان نا گٹ اٹی ہم بلکوس کہ نئے او ہونگ کر یہ نئے دوی تا کاریم کنگ اٹی نُسکہ۔ پیرہ تلخان نا خنک تو خنک انگا کاریز جوڑ سرہ، ولے اونا است دتر ہونگ اٹی نُسکہ۔ اونا خنک تو سر لاش اٹی خلکوک، ولے خیال آک تیتہ دوک آوخت انا بنائی آدے تیتی ہوہنگ سُر کہ امراسٹ اس اولیکو وارا وقتا خیر خواہ نا دروشم اٹی داشارائی ہندی مس۔

پیرہ تلخان عہمودے بھاز جوان یات جنگ اٹی نُسکہ کہ سی سال مست اولیکو وارا بندغ عہودا شار آمون تنگاس۔ اونا کاریم شار اٹی تعلیم، خیر خیر وانی، جان جوڑی، یا ایلو زرگرانی ویل آتے ایسر کرسا مخلوق عہ شوندری نا نیمہ غادر اٹی نُسکہ۔

دابدر انگا بندغ تون چچ عہ تاغت یا کمکار آتا بھلو کچ اس الو۔ اوڑ تون پیرہ اونا دوی، نیک نیکی نالوز آک و مخلوق نا خیر خواہی کن کاریم اٹی اتلکوک آسلاہ سوچ آک سرہ۔

اودا ایب وکیب انا ہر خلق و نغار آمون کرے، مخلوق تون توس، وقتا ویل آتے ینگ، وقتا علم انا کچ و معلومداری نا چاچ عہ بلک۔ اونا نزدات داشار انا کل آن بھلا ویل پیر و زگاری و تعلیمی پڑ آنزوری نُسکہ۔ او

دا ہم پاریکہ کہ دنیا تون ہمگام متنگ کن پین بھلوگام ہرفوئی ع۔ واہم اودا ہیئت آ جیران نُسکہ کہ مخلوق پدا ہم دانا بارواٹ ماخولی اٹ سرپند الوکہ۔ ہندی آباتیک دا

ہرا کہ کبھی سال آتینا حویلی یا گیرھ آتیتی تموک سرہ بلکہ او متنگن ءرزان اس کس، زغم اس کس، بے دان اس کس، بشیک اس کس، نخل اس کس، پڑ وکونٹ اس یا کہ

نوشت وخوان نا گڑا۔ مخلوق ہم خوش کس کہ بیکار تموک آد گڑا تینا جان غلاس متنگ اٹی ع۔ بھاز خلق و کوچہ غایتی مخلوق تو دا توار کن وداری کس کہ ہرا تم وقتا کیب اٹ ”کتاب والا۔۔۔“ ”متنگن آگڑا والا“

توار وقتا خف تیتامک۔ مخلوق اٹی خوان و نوشت نا شونق ع شون متنگ یا سرکاری زبان اٹی نوشت وخواننگ نا رُدم ع ترند کنگ کن نوشتکار آتا است بڈی کن نغذ زرو انعام آتا پڑوہم مس۔ کس اخہ کہ سرکاری زبان نا خدمت ع کریکہ تو اونا خدمت آتا بدل وظیفہ و انعام ہم اودے رینگا کہ۔ نویکل آ نوشتکار آتے بھلا بھلا شار تیتی ہیلکاری نا پروگرام آتیتی بڑگارہ کہ اوک نئے پیرہ دا سرکاری زبان اٹی نوشت کیر بلکہ وقتا سر حال و نوشت آک سرکار نا مشا و گرج انا وڑاٹ مریر۔ دقتیتی سرسبب ہمونوشکار سرپند سارنگا کہ ہرا کہ سرکار نا زبان اٹی خوان و نوشت تون اوار تعلیم دوی کنگ ع تین کن وڈا اٹی اس سرپند مسکہ۔

ولے دا شوندری آن پیرہ اسہ بندغ اس است جم الویادام اودا نا بارواٹ سوچ آتا لڑ اس حقیقہ تو او ہم ماما تلخان نُسکہ۔ او

جیران کس کہ وقتا دودر پیرہ تون ہمگر چ گڑا نا خلق آتینا کشفنگ، تینا زبان تیتی نوشت ع پیرہ کرسا پین زبان اسے تینائی کنگ، یا تینا زبان اٹی نوشتہ مروک آ کتاب آتے پیرہ چکو نہاد اسے کن بہا کنگ امر جوان متنگ کیب؟ اودا شوندری ع شوی اس سرپند متنگ اٹی نُسکہ۔ او اگہ سوچ کریکہ ہم تو دیر آن کریکہ، اونا ہیئت ع سرپند مروک عہم توالو۔

وخت اتون اوار اوار ماما تلخان عہمودے ع ہم خنا کہ ہندی آ زبان تیتی ہیلکاری و تعلیم کن رکھ لگا، ہندن اسہ نا ڈرست ءر زبان اسے علاقہ ٹی ہیلکاری نا زبان جوڑ کریر۔ ہرا استاد عہودے خواننگ و ہر چنا وٹی تعلیم ع دوی کنگ آلا چار کریر۔ دارداٹ بیوی شونق و ہرس تینا نیش تے تیز کرسا مخلوق نا است وٹی تیتی پتر پتر۔ چنا تا ہیئت کنگ

ہم نیمہ گڑوس، ارا لوزا گہ تینا بولی نا پاریرہ تو مستیکو لوزیال زبان آن نُسکہ۔ گھس کہ است اگیتی نا ریسہ بنا کرے تو تلخان نا خلیس راست مس۔ دا ہمو گواچیک سر ہرافا خلیس تلخان عہمہالو آن کس۔ زبان، تعلیم و ادب نا پڑا بے سہی مخلوق نا گٹ اٹی ہلنگ اٹی نُسکہ۔ تلخان دا ہیئت ع آزموندہ ہم کرے تعلیمی پڑا جوان خواری کش آورناک ہم بے سہی خنار، وقتا خواریک بے بھرم خنکارہ، ورناک و چناک علم و تعلیم ع تین کن بے خیر عہ باریم اس سرپند متنگ اٹی سرہ۔۔۔ است آک ہندن پنگ اٹی سرہ کہ ورناک یا تو ہیلکاری نا پڑا آن نزارہ، یا است اگیتی نا

سوب آن نشہ پتہ نا گواچی مسرہ۔۔۔ ولے تلخان نا نواسہ تو ہمو اولیکو ورناس نہرا کہ خواری کش و خواری دوست متنگ آن پد ہم دوانزدہ نا امتحان اٹی بے سہب متنگ نا سوب آن پتے پاہوتس۔۔۔

اینو تلخان نئے پیرہ دا ہیئت آپشیمان کس کہ اونا نواسہ دادنیاء الا نے بلکہ داکان زیات اودے پشیمانی دا ہیئت آکس کہ وقتا سی سال انا چچی وقتا چند و ساڑی آن نسل ع بربادی نا گواچی کرے۔۔۔ اوڑ کن دا

غزل
افضل مراد

ہیت خیرین و اُست آک خل
نئے کریر تین تون کوتل

داسہ پین دروشم اسیت
پاش کرے داڑے موئل

ننا ڈغار ع تنک کرسا
دُن کرینے دخت ع تل

نئے کرینے بھیم آتھون
گلی و کوچہ ٹی امبل

کو پے سلوک ع مہر آتھون
جوزہ جوش اتون زمبل

داحس پد افن نن مراد
داسکان ارے نن تون توکل

ہیت اینو اسل پک مسک کہ استعار نا ہر خیر خواہی نزور آ مخلوق ع بربادی نا گواچی کیب۔۔۔ تینا دستارنا پلاٹ خن تیان ریڑ کروک آخوہنک آتے سفا کرسا او تین تون تینت قسم ہرنے کہ اینو آن پداٹ دے کہ زندہ مسٹ ای غاصب ناچم آتا برخلاف تینا مخلوق ع معلومداری ترسا بیدار کروٹ نا تہک تینا نسل انا رکھ اتون اوار اوار تینا زبان و ادب نا رکھ ع کرسا کنگ و بے زبان متنگ نا گواچی مشن۔۔۔

افسانہ

حاجی زباد

..... نور پرکاشی

ہٹھکن بڑھٹھکو آباد، خیس جینہ رنگ
اٹی جرکوک آ زیبا انگ صورت، ہٹھکن
مرغن آ بامس وڈلہ انگ خٹک اودے زیبا
کریر، ولد جینہ جینہ برف آنبار
مرغن آ ریش اودے نورانی وڈرشم اس
تسوس۔۔۔ اوتینا ہٹھکو آشتاب آباد دو
تینا خیس خیس گواڑخ آنبار زیبا غا
صورت تون ہفتاد سال انا بندغ اس
خٹکو کس کس پاپے پوسکن ورناسے۔۔۔
اگہ اونا کاٹم وریش انا پڑہ غاتے مون و
رگ کٹکو تسوس توکس ونگان ہم بتوکہ کہ
دابندغ دازیبائی تون ہفتاد سال نابز عمر
اناس مرو۔۔۔ اونا زیبائی تون اونا
پوشاک ہم تفسیس۔۔۔ جینہ انگ
دستار و قدھاری وڈتفیکہ مون آن پینک
اس کشا گز اس مرغن شیف
الا کہ۔۔۔ مرغن آ جینہ انگ گوس جبہ
وڈل اس شلوار آن گدست اس ارٹ
بڑسلیسکہ۔۔۔ مون و سدري ایٹوک
جینہ و شورواکی وڈپٹاس کو پے غاتیا خٹوک
ہٹھکن وڈت اس دوٹی کروک، اوڈن
شتاب شتاب چرینگا کہ کہ اونا پیری آ
بھروسہ بتوکہ۔۔۔ ولد او عطر اس خلککہ
یادا اونا چندا نابدن نازباد ناس کہ ارغان
پیش تما کہ کوچی زبادنا گند تالان
مسکہ۔۔۔

کنا اوڑتون اولیکو ملاقات ہمو تم مس
ہرا تم ای تینا ماسات نا ارا غا اولیکو وار
بٹ۔۔۔ گوڈا کوچہ مسہ ارا پادانا وڈمہ
ارا ایلو پاناد اتورسا آخر بند مسکہ آخریکو
گنج انا اسہ پلونا ارا کنا ماسات نا ایلو ارا
حاجی زبادنا مسکہ۔۔۔ حاجی زباد کوچہ
ٹی یاروڈا اسل خٹوسہ تاکہ نماز اسے نا
وخت مفروس۔۔۔ آذان ناٹنگ تون
حاجی زباد تینا اراغان پیش تما کہ کوچہ
ٹی تینا ارا تیتی زڈوک ہر بندغ و خبر
تما کہ کہ حاجی زباد مسیت کن گدرینکسا
و۔۔۔ اوچچ وخت نمازی مسکہ مسیت نا
اولیکو صف انا راسٹیکو کج اٹی اونا جاگہ پکا
نس، اونا جاگہ غا پین کس سلٹو کہ انٹے

کہ او ہر نماز آجماعت آن مسٹ بسکہ تینا
جاگہ غا زڈاکہ۔ شام انا نماز آذان نا
برابر رند آمریک، تو او شام انا نماز کن
آذان آن دختس مسٹ بسکہ تینا جاگہ غا
زڈاکہ۔۔۔ او اولیکو وار میکو صف انا کل
مقتدی تون سنگت نس۔۔۔ مولوی
صاحب تون او ارگڑاس مقتدی اودے
حاجی شانتہ پاریرہ۔۔۔ دکاندارک
اودے حاجی گل پاریرہ۔۔۔ کوچہ نا
گڑاس ہمسائے اودے حاجی نور پاریرہ
کہ اونا چہرہ نورانی نسکہ۔۔۔ دابندغ نا
پن انت ماس کس کس قٹوکہ کس
ارفوکہ۔۔۔ بس ہر کس تینا تینا خوش
آ اودے اونا وڈرشم تون بیٹ ترسا پن
اس تسوس دتکہ ای اونا پن و حاجی زباد
تخاسٹ۔۔۔ ننا کوچہ نا چنا زابلول
اودے حاجی بابا پاریرہ۔۔۔ کہ جانی
تیان او حاجی بابا نا پن و ہم کڑاکہ۔۔۔
دہ دوا زڈہ سال او ماسات نا ہمسائے نس
گڑا کنا ملاقات اوڑتون وخت وخت یا
بیرہ عید آتیا مسکہ ولے اوکان گڈ
ماسات تینا جاگہ و کٹے آ سودا کرے او
پین تین ہنا تو داسہ حاجی زباد وای پکا
ہمسائے مسن۔۔۔ ننا گیت آک ہم
مون پے مون نسر۔۔۔ داسہ ای و اووار
مسیت آ ہنا نہ بسہ۔ کوچی گدرینکسا چنا
بھلا و جیب آن ہینی اس کشاکہ تسکہ و
زیبا و ہٹھکہ اسے تون مونی
گدرینگا کہ۔۔۔ اونا سدري نا جیب
آک ہینی آن پڈنسر، کس انا ارا بیٹھک
آبتوکہ بیدس عید آتیا۔۔۔ گڑا عید
آتیا چ کوچہ نا ہمسائے تون زڈاکہ
کچاری کریکہ۔۔۔ تالی باجی ٹی ہم زور

نس۔۔۔ جوان و کٹھ اس مروس تو کن کن تو
تیت ایسکہ وخت وخت ایلو ہمسائے
غاتیکن ہم راہی کریکہ۔۔۔ حاجی زبادنا
کوچہ ناروشائی ہم نس روق ہم نس۔۔۔
بسا ایگ آن بسٹ کوچہ کن کن تارمہ
تارمہ نس۔۔۔ ہمو روشنائی الو ہمو زباد
الو۔۔۔ کوچہ ویران ویران نس۔۔۔
اوکان گڈ ای حاجی زباد و سال اس
خٹوٹ۔۔۔

بابا ہم نس زباد ہم نس۔۔۔
کنا اونا ہمسائے گری ٹی بیست سال دُن
گدرینگا کس پاپے بیست دے۔۔۔
چنکا مارا نا برام آ حاجی زباد ہما خوش نس
کہ اوتینا پدري فرض آتے پور و کرے،
ولے اونا دا خوشی منہ دے نامس۔۔۔ سی
سال اٹی اسہ ترند و توار اس اوقتا اراغان
پیشن مرسا کوچی ٹی بتویس داسہ اونا ارا
ٹی ہڑدے توار توار شروع نس۔۔۔ حاجی
زبادنا مون نا ہٹھکہ دے پے دے گوہنگسا
نسکہ۔۔۔ ای نماز آ ہنسا کسری اوڑان
سوچ کریمہ تو پاریکہ کہ چنکا نثار کنا
خوش انگ ارا و خراب کرے کنا ارا
پنک۔۔۔ کنا ارا پنا ای پنوہ۔۔۔ دا
پارسا اونا خیس آ مون پین خیس
ہڑینگا کہ خن تیت تے خویک آک
گروٹک ترہ۔۔۔ ای اودے تسلی ترہ
ولے جگا و وخت آچنکا نثارنا تے توار کنا
خف تیا تما کہ تو کٹے ہم ہڑز ہر فیکہ۔۔۔
خدا وای منہ وخت تینا کاریم تیتی پنجاب آ
ہناٹ۔۔۔ ہمینگ نسٹ کہ ہٹک حاجی
زبادنا مارک جتا مسنودا جاگہ و غالی کنگ
و پین تین چٹا پٹا مسنودا۔۔۔ کٹے بھاز ڈکھ
منہ وخت مسٹ ای مسیت کن کن تارمہ
تارمہ نس۔۔۔ ہمو روشنائی الو ہمو زباد
الو۔۔۔ کوچہ ویران ویران نس۔۔۔
اوکان گڈ ای حاجی زباد و سال اس
خٹوٹ۔۔۔

منہ وخت مسٹ ای مسیت نا خوک آ
دکان اسے ٹی زڈوک شام انا نماز نا
انتظارا ٹی نسٹ کہ کٹے زبادنا گند لگا۔۔۔
کنا بدن اٹی عجیب وڈے پچینی اس تالان
مس۔۔۔ ای زو زو دکان آن پیش
تماٹ روڈ آ خٹاک کہ حاجی زباد سلوک
و، مخلوق اوڑاچ و۔۔۔ ای ہم دینگ
اٹ ہناٹ اودے بغل گیر کرسا دو آن
تے دروت اس ہلکٹ۔۔۔ اونا گلابی آ
مون جذبات آن پین خیس خیس نس
اونا خن تیتی خویک آک مرآن گروٹک
ترہ۔۔۔ اوڑتون اونا نامتا نیکو مارٹد
نس۔۔۔ ای اودے وں کریت کہ اینو
کنا مہمان اُس ولے او ہٹھکاری کرسا
پارے۔۔۔

"کل تینا روزگار تون اختہ و۔۔۔ اٹ
وخت آن است کنا ہٹنگ پاریکہ کہ کاو
متکن آ ہمسائے متکن آجماعتی تے خنو
مولوی صاحب وختو۔۔۔ اینو دا مارکنا
مہربانی کرینے ایسنے کٹے۔۔۔ "اوہیت
کریکہ کس پاپے اونا ہر ہر ہیت اٹی اسہ
غا و اسے، اسہ ارمان اسے۔۔۔ مسیت

اٹی بس او مولوی صاحب تون ملا متکن آ
مقتدی تون ملا ہر اسٹ و خٹب کرسا
جٹ اس اودے سینہ ٹی توریکہ و تینا
پیناری و ملائی و مرکریکہ۔۔۔ آذان مس
جماعت سلیس چچ آ مسیت زباد اٹی
اسٹ نس۔۔۔ اینو نا جماعت اینو نا
مولوی نا قرأت ارمان آن پٹ آتے
جک کرسا خویک خلنگ آ بیوس
کرے۔۔۔ جماعت آن پڈ چچ آ
جماعت اوڑاچ نس ہر اسٹ اودے
دعوت کن چچ منٹ کچاری کن منت کریکہ
ولے کل آن ہٹھکاری کنگ نس آخرائی
رخت کرسا او بھاز جذباتی مرسا
پارے۔۔۔

"ولداجنگ کیو یا کپر۔۔۔ کنا کہنگ نا
ہنگرے نماز جنازہ ٹی کنا اوار
مریرے۔۔۔" اونا داہیت زغم آنبارکل
انا کاٹم اٹی لکل لکل نا مغز آک گروک آنبار
چیک تر است آتیتی ارا مانک سمندرنا
تہٹی طوفان آنبار بش مسر۔۔۔ چچ آن
کٹے ٹچ بتو۔۔۔ دا پالو اے پالو۔۔۔
سبب انا آذان تون اوار مسیت آن
اعلان مس۔۔۔

"حاجی شانتہ حاجی گل حاجی بابا حاجی
زباد حاجی نور داد نیاغان رخت کرینے
نماز جنازہ تے دہہ بچہ غامریک۔۔۔" دا
اعلان کٹے پاپہ کرے ہوش چچ ہر فتوکہ دا
ہیت و کہ درو اونا ہٹنگ اونا جماعتی سنگت
آتیا رخت کنگ اس نسکہ۔۔۔ نماز
آن پڈ چچ آجماعت حاجی زبادنا ارا کن
راہی نس کس ولد نس الوولے کٹے ہمو
زباد کوتل کرسا نماز جنازہ اسکان سر
کرے۔۔۔

اینو وخت اس گدرینگا نے حاجی زبادنا
جند تواف۔۔۔ ولے مسیت اٹی وخت
وخت کٹے زباد نا ہمو گند لکک کوچہ آ
مسیت اٹی نظر چر یفہ اودے خیرہ ولے
جوان سر پندریوہ کہ حاجی بابا جماعت
اٹی ساڑی و۔۔۔

پٹ و پول

کولونیلزم

(2)

نامنخت جنگ ء، ایلو راج آتیان مال
مڈی ہرف و بدلہ ٹی چچ تھ۔
صنعتی انقلاب آن پد برطانیہ تینا گڑا تا
بہا کنگ کن منڈی پٹاکہ، کل آن مست

..... اختر بلوچ۔ بسیمہ

ایسٹ انڈیا کمپنی، اونا ملک اٹ 90
سال ہندوستان ناتاج برطانیہ توں مس۔
مارکسزم نامنوک آدانشور "اٹھ پٹا نیک"
نارداٹ 100 سال اٹی ہندوستان آن
جھپٹ 45 ٹریلین ڈالرن مال دولت دوئی
کرے۔

برطانیہ ناکوزہ کنگ آن مست دنیا ناکل
دولت آن 23 درسد ہندوستان توں
نسکہ، برطانیہ ناکوزہ کنگ و یلکنگ آن
پدیکہ 2 درسد مس، کوہ نور ہیرا ہم برطانیہ
نابادشاہ نارانائی ناتاج جوڑ مس، ہرانا بارو
اٹ باہر پاریکہ داہیرا نا قیت کل دنیا نا
دے نارخ تنگ ناہریرے۔
کولونیلزم کوزہ گیری یکہ دولت کوزہ کنگ
ناپن اف بلکہ داہروڑاٹ محروم کنگ نا
پن ء۔

ڈنکہ ہندو تا مقدس جاگہ "مقہرا" ناپن ء
"مقہر" لکھارہ، ہندن مسلمان تے
"محمدن" لکھارہ، ہرا
theologically غلط کس۔

گانڈھی ء، ونشن چرچل "نگا فقیر"
پاریکہ، تو اسد وارا سونشن چرچل ء سوج
کریر کرانی ٹی ڈکال انتنے بس، تو او
پاریکہ دا کل مورانا وڑ چناودی کیرہ ہندا

شارا سے ہموڑے کوزہ کرے، اوکان پد
برطانیہ و فرانس ہم بسرمنہ ٹکر اوکل کوزہ
کریر۔
*جنگ واونازہم:

*کولونیلزم نامنخت انت ء؟
وانا منخت اسد زور اورڈ ملک اس ایلونزور
آراج آکوزہ کے ہموڑے تینا حکومت،
زرگزران، ورسم دود بیٹ کے۔
*وانا مسہ 3 بھلو منخت ء:
*سیاسی: ہمو جاگہ غانا حکومت ایسرکنگ
تینا حکومت اتنگ۔
*زرگز رانی: ہمو جاگہ ناسیل و ایلو گڑا تے
اڑزان ہرفنگ تینا ملک اٹی تینا کاروبار
چلیفنگ۔
*رہیدگی: تینا زبان، تینا تعلیم، تینا کانود
ء ہموڑے اتنگ۔
*تاریخی پس منظر:

کولونیلزم نا ہندا یورپ آن بنا کرے،
ہمو وخت آک پرنگال سمندری کسرا
پٹنگ کن پیش تما، اونا منخت مال، منڈی
تا پٹنگ، ولے ہندا سمندری کسک
اوتھکن بھاز فاندہ ٹی مسر، عثمانی
(سلطنت عثمانیہ) نا ڈغاری کسرتے
تفنگ ناسخان دے ٹک ناراج آتے
مس، انتنے کہ دے ٹک ناخس کہ راج
ملک سراقوتون سمندری فوج الوکہ، گڑا
ہندا کمزوری یورپ کن تاغت اس مس،
کل آن مست پرنگال واپٹن کوزہ کنگ
شروع کریر، غیر یورپی ملک آتیا، اوکان
پد برطانیہ، فرانس بلجیم، ونیدر لینڈز دا کل
منہنچ کوزہ کریر، کولونا نزر کریر۔
برصغیر یعنی ساڈی پاکستان بھارت و بنگلہ
دیش، اٹی کل آن مسٹ پرنگال
پرتگیزی سرمس و (گوآ) بھارت نا اسہ

اس تالان کرے۔
بلجیم تاتھٹی کنگ کیو پولوڈ 10 لکھ مزور
کسے، اٹلی 1911ء ٹی لیبیا نازی آ
مباری کرے۔
"ایلیکس ہیلی" نا ناول *Roots*
کوزہ گیری نا بارواٹ پاکب:

امریکی صدر "تھیوڈور روز ویلٹ" کوزہ
گیری نا بارواٹ پاریکہ کہ "کوزہ گیری

کولونیلزم کوزہ ناتاریخ:

کل آن مسٹ دالوزا ناماس رہنیا دلاطنی
لوز "Colonia" غان بلوک ء۔ دانا
مطلب کس زمینداری کن آباد کروک آ
جاگہ یا خلق، ہند۔

رومن نا بندرغ آک اسہ پوسکن ء جاگہ
اسٹی تینا بندرغ آتے جاگہ تھرہ، اوتھیاں
زمینداری کر فیرہ، تو ہمو
دے "Colonia" پاریرہ۔ 16 می
کرن اٹی فرانسیسی لوز "colonie"
مس۔ اوکان پد انگریزی ٹی colony و
19 می کرن اٹی colonialism جوڑ
مس، دانا منخت اسد زور اورڈ یہہ اسے نا
ایلو نا علاقہ غا نازی آ، سیاسی وزرگز رانی
کنٹرول۔

کولونیلزم ناتاریخ ء ہرن گوانن دادے
مسہ ریسہ فی خفہ:

*اسٹور ریسہ: 15 می کرن آہلیس 18 می
کرن اسکان۔
اولی ریسہ ٹی پرنگال واپٹن چٹ طاقتور
تسرہ، گڑا اولی وار کولونی جوڑ کنگ شروع
کریر، افتا مسکت، خسین چین و ایلو
معدنیات آتیکن تینا کولونی ء ہمو جاگہ غا
کریر ہراڈے وادگڑاک بھاز کچ اٹ
ملارہ، سمندری کسرتیتی امریکہ، افریقہ ایلو
ایشیاء غا برتینا کولونی کریرتا۔

*ارٹی ریسہ: 19 می کرن
(پوسکن آسامراج)
داریسہ کل آن بھلا ریسہ کس، ہرائی جرمنی،
برطانیہ، فرانس و ایلو منہ ملک صنعتی
انقلاب آن پد خام مال و منڈی تیتی
جہان ء وند کریر۔

ہندا دور اٹی برصغیر 1857ء آن پد
دراست انگریز آتا دوئی بس، افریقہ 80
درسد آن زیات ڈغار 1880 بلیس
1914 اسکان یورپ والا ک وند کریر۔
*مسٹی ریسہ: 20 می کرن، (آزادی نا
تحریک آک)

ارٹی جنگ عظیم آن پد 1945 بلیس
1975 اسکان، ایشیاء و افریقہ نا بھاز
آک ملک آزاد مسر، پاکستان، بھارت

سوب آن۔

کولونیلزم نا دودر بیدہ نازی آ بھلو زہم
اس کس، ہندن کہ انگریز بس ہندوستان ء
تینا کولونی کرے تو تینا دود تینا رواج ء ہم
ایس، لنگی کرتہ کن پارے کہ دا جاہل تا
رواج ء، پیٹنچ پتلون اسہ مہذب ء رواج
اسے، بلکہ پیٹنچ پتلون ہرکس کریکہ
اودے عزت ملا کہ داودے اسہ تعلیم یافتہ
اس تگنگا کہ۔ ہندن دستار ء ہم غلط
پاریرہ۔

کولونیلزم دود اتون اوار تارخ ء ہم لتاڑ
کرے، بھلا بھلا بہادر انگا ہیرو تے
پاریکہ دا تو جاہل مسنوجنگ کرینو، دافتنے
الپو بلکہ تینا تارخ نا ہیرو تے
خوافنگا کہ۔ پاریرہ *الیکزینڈر * اسہ
بہادر عظیم ء جنگجو اس مسے۔ ونورا مینگل
اسہ جاہل بے تعلیم اس مسے۔ تینا
جنگجو تے سفت کریرہ و ایلو فتنے شیف
خلکرہ، ہندن تارخ ء لتاڑ کریر۔
ہندوستان اٹی ہزار سال آن سیاہ چا
کنگرہ، ولے کولونیل لارڈ آک دادے
ہم نت تا کیرغ آن کریر او پاریرہ پاٹ
آن بیدس نا غیر مہذب ء۔

بس ہندا بلنگ پٹنگ اٹی کولونیک اسٹ
ایلو توں جنگ ء شروع کریر، اولی بھلا
جنگ ہندا فتادو آن مس، ولے برطانیہ ء
چچ فرق متو، دا جنگ اٹی بھلا بھلا
بادشاہت آک ختم مسر، سلطنت عثمانیہ،
آسٹرو ہنگرین، ورشین ایمپائر ختم مسر، دا
جنگ آن برطانیہ ء فرق متو، ولے ارٹی
جنگ عظیم اٹی یورپی تاغت آک نزور مسر
ہندا سوب آن آزادی نا تحریک آک
شروع مسر تو کولونیک پدی کشسا کریر
تینے، ہندا وڑ دا ظلم انا دے اندر مس،
کولونیلزم کرار کرار ایسر مس۔ ولے داسہ
ہم دنیا نا بھلو کچ اسے ٹی اریر ولے پاش
افس،

direct colonialism ایسر مس
indirect colonialism داسہ
ارے۔

برجاء

حوال

"گیاو" نامون پاشی و مشاعرہ

گدریگلوک آدے محمد عالم نسیم نامون پاشی و مشاعرہ نا مجلس سیوت ادبی دیوان بلوچستان نا گنڈ آن معراج اسلامک گرائمر اسکول دے کئی بائی پاس شال اٹی اڈ ہلک۔ دا اسہ پڑچس ء مشاعرہ اس مس، ہرانا کماش بلوچستان رائٹز فورم نا چیئر مین پروفیسر انور زیب نس۔ گچین آ مہمان پروفیسر حسین بخش ساجد نس۔ ہندن اعزازی مہمان عبداللہ جوہر، شاکریم، شہزاد غنی، قبائلی راہشون عبدالسلام نوری، جمیل فاکر، زاہد بلوچ اسک نسر۔

..... ذوالقرنین بلوچ

کماش دیوان پروفیسر انور زیب محمد عالم نسیم ء اونا کتاب "گیاو" نامون پاشی و مشاعرہ نا مجلس سیوت ادبی دیوان بلوچستان رائٹز فورم نا گنڈ آن تہ، ہندن تران کر سہا پارے کہ ایو سنگت آک سہب آن شام اسکان تو سنودا اسہ بھلو خدمت اسے، دا بندرغ آک تینا براہوئی زبان نا خدمت ء کنگ اٹی ء، او گپ کرے و ایو نا ورنانا شاعر تا اُست بڑی ء کرے۔

ہندن اعزازی مہمان عبدالسلام نوری تینا گچین آخیال آتا درشانی ء کر سہا پارے کہ کئے ایو فخر ء زبان و ڈیہہ ناغخوارک تینا ادب نازی آ کاریم کنگ ء، نن توں ہرا شاعر استاد آک تو لوک ء، اوفقا خدمت آک کس آن ڈوک افس، تینا زبان و ڈیہہ کن تینا دے ون ء اسٹ کرینو۔ ای گیشتر شاعر تا پروگرام آتیشی تو لوہ ہش مریوہ، اگہ دادنیا نایک اگہ بندرغ و جنتی تے پشہ تو کنا خیال ہندا شاعرک ء، بے لواس و بے لالچ آن تینا لکشی زبان کن کاریم کنگ ء، شاعر تیان ای بھازخوک مسٹ، اتنے کہ ای ہم ہندن ء اُراسے آن تعلق تھوہ، چندی کتاب آک کنا

براہوئی اُلسی شاعری ٹی نبی کریم ﷺ ناذکر مبارک؟

..... 2. میکو پتہ خان برجا

وساہت اسے کہ "ملا"۔! مارے کناڑواس ملا کر، کپہ نن امپہ "ہندا وڑ انا اسہ پچن کہ اسے کہ "ملا خلق انا بندرغ آتے پارے کہ نم نماز خوانبوئے بیگہ ناشای شای ایتوہ۔ بندرغ آک بھازخوک مسرہاسٹ نماز خوانگ ء شروع کرے، وخت اس کہ بیگہ مس تو ہراسہ بندرغ ملا غاس کہ نن نماز خوانان داسہ ٹی ننا پیسہ غاتے ایت، ملا ہکل کرے پارے، نم نماز تینا اللہ کن خوانارے، انت انا پیسہ ایتوئے۔۔۔؟ نماز خوانوک آ بندرغ آک پاریر، اسل پیسہ تھن ہم تو بے وضو آن نماز خوانان۔"

صالح محمد شاد تینا پٹ و پولی کتاب "ہنن خرن" پنی آ کتاب اٹ نوشتہ کیک:

"پارہ کہ اسٹ اسے ناززی مس، اُرا خواجہ پارے کہ کئے فلانی بندرغ آ شک ء، ہندا بندرغ ء کچاری ٹی بڈگا، تو اُرا خواجہ پارے کئے داڑا شک ء، کنا شک ء مرننگ کن دا قرآن ہرنے، تو دا بندرغ پارے ٹی اسٹ ناپاسہ ای سدقران ہرننگ کن تیار اُت۔ کچاری ٹی کماش اس ہرا کہ دا جابل ء خدا خلک، کماش پارے اگہ ٹی ذرفیس تو دا بُڈ ء ہرف بس نا جان خلاص ء نہ تو ذرنی اُس۔ دا پارے دا بُڈ ء کنا باوہ ہم ہرننگ کیک، اقراریوہ کہ ذرای اُٹ" (9) دا جاگہ نا مخلوق اٹ اسہ پنی ء کہ اسے، ہندا کہ ء صالح محمد شاد ہم تینا کتاب "ہنن خرن" اٹ نوشتہ کرینے کہ اسٹ اس بحال اسے آہنا، پارے تے خوان کلیمہ ء نہ تو لُج ء نا خلیوہ، بحال بیوس حیران مس کہ داسہ امرکیو؟ بحال لڑزا پارے سائیں! ای بحال اسے اُٹ کئے کلیمہ ہراڑے بریک، ٹی دن کلیمہ ء خوان، گوا ای نارنداٹ خوانا کیوہ تے، اہل ہکل کرے پارے، کئے ہم کلیمہ ہکل، جن کلیمہ نا خیرات مرنے تو لُج ء نا خلک۔ پچن

ہندن ء چندی کہسہ غاتے ٹی اسہ کہسہ اس داہم ارے کہ "اسہ وخت اس زمی جم مس تو بندرغ اس ہلہ ہشوی آ شرینگسا کئی اسٹ کوٹھی آپشمتا تینے پچے، پچن اسٹ اس خنا پارے تے اللہ پاک جان ء نا پچے، ہمو بندرغ دم کشتہ ٹی ٹی پارے، اللہ تینے آن وس کرے، و لے کئے کناٹک کشار۔ ہندا وڑ ء وساہت یا واقعہ ایو نا مخلوق ہم پارسا کیک۔ ہندا راستیک دا شادی ء ایترہ کہ کنا مخلوق زمانہ قدیم اٹ دین انا چا ہنداری تیان مر، یا دینی ادارہ غاتا مسے، ہندا سوب آن براہوئی اُلسی (خلقی) شاعری ٹی نبی کریم ﷺ نا پچن مبارک یا اونا سفت و ثنا دا وخت اسکان پٹ و پول نا رداٹ نئے نظر ہکل۔

کتاب آک:

- 1- شاہوئی، حمید "رواج" مستوگ، ساراوان اکیڈمی، شینک سال 1995، پنے 7
- 2- پندرائی نور محمد "ادب و ثقافت وادی بولان میں" کوئٹہ، ثقافت حکومت بلوچستان، ارٹیکووار، شینک سال 2013، پنے 183
- 3- صابر، عبدالرزاق، "تالان آ مَرواریک" کوئٹہ، براہوئی ادبی سوسائٹی، اولیکووار، شینک سال 2015، پنے 18
- 4- ہندا، پنے 21
- 5- ہندا، پنے 21
- 6- مینگل، محمد افضل "شیشو" کوئٹہ، براہوئی اکیڈمی، شینک سال 2005، پنے 05
- 7- مینگل، محمد افضل "چمکی" کوئٹہ، براہوئی اکیڈمی، شینک سال 2014، پنے 136
- 8- ہاشمی، سید علی محمد شاہ "نعت نا سفر، مستوگ - پکپاسی ٹرسٹ مستوگ، 2020، پنے 214
- 9- شاد، صالح محمد "پنی خرن" کوئٹہ، براہوئی اکیڈمی، شینک سال 2010، پنے 114

سفر نامہ

(20)

ماشکیل اسکان ناخید آک

نن خلق اناکل بسنن واوخت آساڑی اُن
ولے خیر جان نوا و نما نیام اٹ امنے ختمگ
پک درک ءے تلخو یا معلوم کشر تے؟
پین اسٹ پارے، خیر جان ءا عل پرواہ
کتنے ناکل مال تے بیماری ہلک گڑاس تا
کسکر گڑاس تا امری آن پچار اوفا اسہ کمر
اسے بیماری ہلو۔

خواجہ غاک خیر جان نائیک صالح ء پُنا سے
بھاز خوری کشک، اُرائی کاریم کیک پشن
کاریم کیک۔

پین امبل اس پارے، خیر جان تینا مال تا
خاطر آن چناء سا نگ برام تفک کہ اودے

پداٹ پین کس اف وخت اس کہ او
چنائ سا نگ تس دا مال و ٹڈیک
چناتون اور پین تا مرور۔ چناتون
ما شاء اللہ بھار لائے عُن بھار
سا نگ خواہسن، خیر جان نا اللہ خیر
ع کے نئے جوابتس۔

خلق انامکاش پارے مست آن
پارینوکس اسے مارے چنا اس مس، او
بادو ناکو پئے۔ مسٹرء چناس مس رب
پاک اونا کمک عتینٹ کیک۔

اشاباش، خیر جان تون غیبی ءِ کمک
ارے کہ ارے، مال تے تے
بیماری ہلنقص و تاوان متوتا غیبی آ
کمک تو ہندادے پارہ، ہر وخت
رب عتینا دیکرہ۔

دلیرا د پارے، اوقتون غیبی ءمک دا
سوب آن مریک کہ اونا بہشتی آچنا
بیچ وخت نا نماز ءخوانک، قرآن
پاک نا تلاوت ءیک خدا دن انگ
ءامر بک، دن انگ بندرغ نا دوئی
رب پاک اسہ بھلو برکت اس
شاغانے۔ داچنا نا دوئی رب پاک

پارے ای بھازمرآن جنگ اُٹم مخلق ائی
خیرجان پینی بُمدغ اس ارے؟
گر ائی انت جواب تسس تے؟

..... فیضِ بسیمگی۔۔۔ بسیمہ

عبداللہ گپ اس سٹی اُس کئے مُر خلق اسے نا
 بندخ اس سرسوج کرے خیر جان نا چننا
 ای پاریٹ اورے۔
 گڑا وئے آن انت اس ار فے؟
 باریکہ کر خیر جان ء بودی ء چننا اس ارے،
 بارواٹ۔

ای تینا مارا س یکن ساگک خواہندار اُٹ،
ہنداسوب آن بسٹ۔ کن تون کمک کبو۔
ہنداساگک ء ہلبو کئے اتبو۔ ای نماخلق آ
میٹرہ بسٹ۔ ای پاریت کئے جو ان خبر
آفن خیر جان آن ناراض اُن۔
فی ناراضگی ناہیت ء امنے کر یس؟ ای تینا
مارا س کن ساگک خواہندار اُٹ۔

او گپ آتے البیو خیر جان چاہے او نا کاریم
دا وخت آ خلق ائی ساڑی اف - نم دا پایو
شوان نا بارواٹ انت پارے؟ خولجہ ہرا
شوان کہ نن تون گپ و تران کریئے
ہمودے بٹنگ، برے گر انالٹ ۽ ہر فے۔
پگہ غا عبد اللہ ہو کی ناشار آنوک ۽ بندغ
اسے تون کلہو کرے، دین جان ناما راسلم ۽
پانے عبد اللہ سلام کریئے کہ تینے وادی آ
سرکیس - گل بانو نالائی ناڈس کنڈ کنڈ آسر
موسوس، ہر ہند آن ہر علاقہ غان ہر مار
یار یکہ کہ گل بانو کناد شتار مرے۔

اسلم ہر نماز آدعا کریکہ کہ یا اللہ کنے گل بانو
ع نشان ایت کہ ہر بندغ او ناسفت
ع کیک۔ عبد اللہ نا کلہو اسلم ع سر
مس۔

اسلم تینا خاہوت توں سلاہ کرے کہ
او عبد اللہ اس تاشوان مریک - اسلم
نا اُرا والا کہ راضی مسر - اسلم اِرا
دے آن پیدسر بلکہ - عبد اللہ اس تاشوان
خلق اکن، او پندا دے اسے نا
کسرئس - اسلم وخت اس تینا خیال
آئیٹی اڑیگا کہ پاریکہ، افسوز کہ
گل بانو کنا وشتار مکہ۔

اسلم بس عبد اللہ ء سر مس۔ عبد اللہ
تینا چناتے تو ار کرے پارے۔ ی پار
نا ارا ء خالی کب۔ شوان تینا تج و
پاز و اس رتج۔ شوان عبد اللہ ء
پارے خلق اناتے دن پاہر ارا کسے تو
اس ارغ ایے۔ عبد اللہ خلق انا کل
آتے بڑگا۔ بسر دسری راستی مسر۔

عبداللہ پارسے سال انادوازندہ تُوئے
ہر اُرا تُو اس شوانِ عارغ ایتو۔ کل
دُو چست کریر پاریر ہر اگپ عکہ
نی کریٹس اودے نن رد و بدل

غزل

میر احمد شاہ

محبت آتے نفرت اٹ کپہ بدل
فی اومیت آتیا ننا مش شاہ دُن

آب کوثر نن نئے سمجھا سنک
دیر انگوری ننن نی پایہ دن

گواڑ خ آتے گلشن اٹ دن کشکپہ
گلاب پتی ء ننے نی پایہ دن

وخت انا افس ہمو مالی ننا
دیر اس ثوابی ایت ننے فی پاپہ دن

شا کر قلم پنا انت لکھنک
اف سیا ہی پین ننے فی پایہ دن

کچای ناسلاہ ہندامس کہ شوان اولیکو تو آ
عبداللہ تون مرواننہ کہ عبداللہ خلق انامکری
عبداللہ کچاری ناسلاہ تون راضی مس۔

اولیوٹو، اولیوٹو

"شوان" ہفتہ اس ارٹ عبداللہ نا اُراغا
گدریفے۔ اودینخہ اُرا نا چا گڑدع پہہ مس۔
دے کی ہلنگ تون کر خلق آ شوہ کریکہ۔

شوان تینا نپاد آسرمسکہ۔ چادر ءشاغا کہ شام
انافرض ءادا کریکہ۔ اہودے چار سنگت ہر
وخت ہمراہ سہرہ۔ چنتہ، گلی، گند بلوک آ
تازنی، ایلوخت انالٹ۔

(برجاء)

www.talarbrahui.com
[talarbrahui](https://t.me/talarbrahui)
[talarbrahui](https://www.instagram.com/talarbrahui)
[talarbrahui](https://www.youtube.com/talarbrahui)
[talarbrahui](https://twitter.com/talarbrahui)
www.talarbrahui.com

All About #Brahui

- * Online Brahui Books
- * Interviews
- * News
- * Novels
- * Poetries
- * Short Stories
- And more

براہوئی نابابت
 براہوئی ٹی

www.talarbrahui.com

ناول

دے آبدغ آک

غسان کشفانی

ابولخیز ران شیف آکوک کنگ کس۔
”اگہ نئے آن کس ء چہانہ بس تو ساء نئے
امر کروئی ء؟“
اسد تنک ء مشندہ اس کرے۔ اونا چہرہ غا
پوٹکئی تالان منگ کس۔ مروان شیف ہنگ
کس۔ ابوقیس آن لگا کہ کہ اوسوج ء اسل
پہہ متنے۔

تینا شوخ آتیت اسہ ہوراس داڈول سدھا
ایتو۔ ابولخیز ران اوفتے عملی وراث نشان
ترساپہ کنگ کس داونا چہرہ عجب بے ڈول
خندگا کرے۔

اسدمون مستی مرسا پارے:
”کنا خیال پاک داندورائی نئے آن کس
ء چہانہ بفرودبارواٹ نی گرتی کسپ۔“
اسد تینا ہڑتوم آدوتے چار بند آتیا تخسائیگی
ناپاناد اسلوک کس۔
اوتینا کاٹم ء شیف تورسا ہنگ کس کہ تسلی
کے کہ تہئی انت اسے۔

ہنداڑتون ابوقیس تینا کوس ء کشا۔ اودے
جوانیکا کوراوتینا بغل ائی خلک۔ اونا سید غا
چیرگن آٹوہ غا تا پنگی درشان منگ کس۔
اونا تنک انگ کوپہ غا تا بڈ آک ہم پاش
مسر۔ اوٹیکئی نابائی تولا تینا نت تے تہئی
لڑونج کرے ولداتینا دوتے ٹیکئی نابائی نا
کرک آتیتی ترسا تینے شیف لڑونج کرسا
کرار کرار ہندن یلہ کرے کہ ترندان ٹیکئی نا
شیف اٹ لکپ، ولداتینے ٹیکئی نا تہئی یلہ
کرے۔

اسد کاٹم ء شیف کرسا کوکار اٹ سوچ
کرے:
”تہئی حالت امر ء؟“

تہہ آن غومئی توار اس بس ڈنکہ کس دون
اسے آن ہیت کے:

”بالکل خدا ناعذاب اسے۔۔۔ برک“
اسد مروان نا پارہ غا ہرا تینا کوس ء
کشاس وداسہ سلوک انتظار کنگ کس۔ دا
دخت اسکان ابولخیز ران واپس پوڑی آ
لکسا بوز اسر مسوس۔

”داسد دناواری ء؟“
”کنا“

(برجاء)

کوشت اس کرے۔
”اگہ مد مہربان مرے تو بندغ تہئی
خاچنگ ہم یک۔“
ابوقیس مروان نا پارہ غا ہرا وولدا ہڑتوم
آک اسد نا پارہ غا ہرا ہڑم آتا نگاہ نا
شیف اٹ اورا گام مون مستی مس و پدی
تینا جاگہ بس ویش انا بت اس مرسا
سلیس۔ دا دخت آ ابولخیز ران اودے
بھاڑخوڑی ٹی ہنگ کس۔

”ای پاوہ نم زرس ہمت واشتاف کبولگو۔
داسکان دے داخس بوز متنے۔ ولدا ٹیکئی
اسل اصلی آتندورنا وڑخیں مرک۔ نم
تین تون دیر انا بوتل دبو و ہرا تم محسوس
کریرے کہ گاڈی سلوک ء و دافتے
استعمال کیو۔“

مروان تین تون فیصلہ اس کرے و ترندی ٹی
آہنی آپوڑی کن مون کرے ولے اسد
اوڑان ہم تیر پیش تما اوڑان مست پوڑی
آگاہ واپاچ انگ ٹیکئی نا تہئی کوکڑو کرے منہ
منٹ اس تینا کاٹم ء تہئی لڑونج کنگ آن پد
واپس کشا۔۔۔

”اسل دوزخ ء دوزخ ناباسنی ء لمبہ ء، داتو
خاخر دسک۔“

ابولخیز ران تینا ہڑتوم آدوتے مریفسا و
لانچسا پارے:

”داہیت ء قوای مہالوپاریٹ نئے“
مروان ہم اسد ناڈول بوز انگ ٹیکئی ٹی کوکڑو
کرسا جاج اس ہلک۔ ہرا تم پدی کاٹم ء
کشاتو اونا چہرہ غا ہم نفرت، خار و ٹکلیس نا
گبار اس تالان کس، ابوقیس ہم بوز لکسا
اوقاری آسر مس اوہیکہ وڑزنگ کس۔۔۔

اوہندا تیزی اٹ آہنی آپوڑی آ لکسا بوزا
لگا ٹیکئی نا گڑا نگاہ بانی ء پاچ کرے۔
مروان کرار کرار سوچنگ کس دانا ڈوہیت
بھلو طاقت اس ارے۔ اوغٹ آتا خید
آک و ہنگ سرولے اوقو خید اٹ اسل
چڑاس اونا کوس مچ پالسوس و اونا دروشم
آن ہندن نظر بسکہ کس پاسے اودے لچ
اٹ لیو کریو۔۔۔

بانی نامنگ تون ہندن ء شوراس چست مس
کس پاسے بب ترخا۔ ابولخیز ران تھالی
ء ہر فسا سدھامس و داتسکان کہ ٹیکئی نا تہہ
خندگا کہ ہرا کہ زنگ آتیاں خیں
ہڑینگاس، اوٹیکئی ناچپ پارہ غا توس۔
اونا تنک ہرا کہ اسد ایلو آن جوان سٹ اس
مُر خندگارہ شیف لڑونج سرور اوخیں ء
رومال اسے ٹی ہرا کہ اونا ٹی ویڑوک کس
تینا خید آتے پاک کنگ اٹی لگا۔۔۔

”کنا مشفرہ اسے کہ نم تینا کوس تے کشو۔
تہئی بے انتہا باسنی ء۔ دم توسی تون اوارنما
خید آک ہندن و ہورڈن کہ کس تندوراسے
ٹی کاہے پھرینگے۔ ولے داہیرہ بیچ یفت
منٹ نا ساہت اس مروادی کوشت کیوہ
اخدر مرک ترندی ٹی گاڈی ء دیو۔ تہئی
کونہ غایت سر پاک سخت ء نم تینے ہندا
سریاتیت سخت سخت تورے کہ اسد ایلو تون
یا ٹیکئی ناباڈی ٹی لکپیرے کہ تھپی مروارے
۔۔۔ اوبان اسد پین ہیت اس نم تینا چوٹ
آتے ہم شرے۔“

اوڈا غا ر ہندن سلوک کس، کس پاسے ڈغار
اونا نت تے ترند آن ہلکے تورینے۔
اوتیان کس اس تینا جاگہ غاتیاں سرتو،
کین آغل مس۔ ابولخیز ران بش مس و
شیف جپ اس خلسا تینے خسا۔ وٹنگ نا
محشری ء باسنی اس مروارے۔“

..... مٹ: پروفیسر غمخور حیات

”ای؟ کچاخی؟“

اسد پوڑخارہ تون، بحسا ابولخیز ران ناران آ
ترند آن خچہ ء تینا خلسا پارے:
”بلہ نا خیال داکل انت ء؟“
”گڑائی خواہ کہ ای غٹ سچائی ء نمے پاو؟
کے پیہہ، ہیرہ پیہہ بکار ء۔ کسے ساء کہ
داڑے ایماندار و دیانت داری ٹی پیہہ سچ
کنگ بھاڑخت ء کاریم اسے، مگہ نے دا
کنا مفلس آ وجود نظر ہنگ اف؟ ای تینا
دھیان اٹی چکورتق اس تھانہ بس ارسال
اٹی ہورق جمع مرک، گڑا ای داتیتی دھندہ
ء الوہ پین جاگہ اس کاوہ آختی کن ہنکینی
مریہ۔ ای سیناسے ٹی نت تے مریفسا
جارات کنگ خواوہ۔ ہراڑے کنا دماغ
غٹ ڈکھ وویل گرتی تیان خورک مرے
ای اسد بوج اس ہم کھنگ خوارہ کسے
زندگی ضرورت آن زیات پازاب و بدحال
کرینے بلکہ کنا بیچ ء کشانے“

ابولخیز ران تیزی ٹی انجن ء بند کرے و
درگہ ء ملا و شیف جپ اس خلک، اوکوک
کرسا پارے:
”داسد ناسفر ناخت و مشکل انگ پاس شروع
منگ ء۔ نم تیار موی۔ ای ٹیکئی ناباء ملوہ تہئی
محشری ء باسنی اس مروارے۔“

(غمخور حیات ”تلاز“ کن ریگولر نوشتہ
کرکیک، اونا گنج اس نوشت ”تلاز“ تون
ہینکاری کن تھوک ء۔ ہرا تیان اسٹ دا
ناول نا ترجمہ ء کہ قسط آحیث ہینک مرسا
ہنانے، وداسہ ہم برجاء: شوکار)
.....25.....

کنے داہیت آ ہندارہ تخین کس اخدر کہ دا
ملعون آدے آ۔ و پگہ کن نم کویت ء
سرمریرے تو کسے جوان انگا لوز آتیت
یات کیرے کہ ابولخیز ران راست
پارکیک۔ نم اللہ جان نا ہزاروار شکر ء ادا
کیرے کہ ای نمے ہومزہ ڈڈ آبدغ نا
دو آن خلائی تسٹ۔ مگہ نی تینا زندگی ٹی
ہڈا تا بنجر اس ریک آتیا تھوک خناس؟
”انت پارلیس؟“

”خوابہ ای نے آن سوچ کریٹ: نی تینا
زندگی ٹی وخت اس ہڈا تا بنجر اس ریک آ
تھوک خناس؟“

مونی ریک اٹ کرمب ء کھڈ اس کس۔
ابولخیز ران اوڑان چنگ کن اسٹیرنگ ء
ترندی اٹ چرخ تس۔ گاڈی اسد وار اتون
جول ہرنے ڈنکہ سڑک آخا پوڑی سے آ
زم کرسا لنگ ء۔ اسد ء ہندن لگا کہ اونا
روتیک آک اونا بانی برسا اسد وار اتون
پیشن ترہ۔

”اگہ نم کچاخ آتتون ہنومرے تو کسرائی
نما بیچ پیش تما کہ، ولے نم کن داغٹ بے
معنہ ء۔۔۔“
”انجنے؟“

”دا خاطر کہ نم تینا سوچ و گمان نادام اٹ
ہندارہ دراختہ مسرے کہ نمے دانگ ایگ نا
گڑا تیا دھیان تنگ کن وخت دوہو کہ یا
ڈن کہ حسین پاریس۔ نم اوقا بارواٹ
سوچنگ ہم خوا تویرے“

اسد نا دماغ اٹی نچ اس ریرہ تنگ الوکہ امر
کے امر کپ، انت پاسے انت پاپ، اوہیرہ
ناچکاری ناسر پدی و آتھی وڑائی ہشندہ اسے
ٹی دا کہ ء گدریفسا ابولخیز ران نا ترک
آتیت تینا سروشک ء ہڈک ترسا پارے:
”گڑائی کچاخی انتے کیسہ“